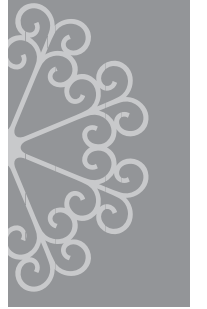

בית מדרש

בשבילי הפרשה

פרשת בשלח תשפ"ב

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	4:48
Brooklyn, NY	4:34
Chicago, IL	4:23
Houston, Texas	5:25
Johannesburg, S. Africa	6:46
Lakewood/Deal, NJ	4:36
London, UK	4:04
Los Angeles, CA	4:48
Manchester, UK	4:03
Monsey, NY	4:33
Montreal, Quebec	4:18
Passaic, NJ	4:34
Toronto, Ontario	4:47
Yerushalayim	4:21
Zurich, Switzerland	4:42

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

בשלח

דיני ט"ו בשבט

ביום שני הבא יהיה ט"ו בשבט. ויש להסביר קצת דיני ט"ו בשבט בשמיטה

הנה מצינו ב"ה דף י"ד דט"ו בשבט ר"ה לאילנות, והוא לער נין הלכה, כגון בסדר השנים שמפריש מעשר שני בשנה ב' ומער שר עני בשנה ג', ולענין ירקות השנה מתחלף ב"ה, אבל לענין אילנות השנה מתחלף בט"ו בשבט. ועוד דתולה על חנטה. וכל פרי שהיה לו חנטה בשנה ג' לפני ט"ו בשבט דינו כפרי של שנה ב' ועדיין מפריש ממנו מעשר שני. וכן כל שיש לו חנטה לפני ט"ו בשבט של שנה ד' מפריש ממנו מעשר עני כפרי של שנה ג'. וע"ש בגמ' הואיל ויצאו רוב גשמי שנה, וברש"י כי האילן יש לו כבר כל הגשם ויצא שרף באילנות.

והנה השנה יש דין קדושת שביעית בפירות. וכתב הרמב"ם פ"ד משמיטה ה"ט פירות שישית שנכנסו לשביעית אם היו תבואה או קטניות או פירות האילן והגיעו לעונת המעשרות קודם ר"ה הרי אלו מותרין.

ופי' בתורת זרעים פ"ה מ"א דלענין קדושת שביעית תולה אם היה לו חנטה לפני ר"ה, ורק לענין מעשר דתולה על האילן הרי ר"ה לאילן הוא בט"ו בשבט, אבל שביעית שהוא דין בשדה הרי השדה קדוש מ"ה עד ר"ה.

אכן הש"ה עקר האותיות אות ק' פי' דמה שכתב הרמב"ם קודם ר"ה היינו ר"ה שלהם שהוא ט"ו בשבט. ולדבריו קדר שת שביעית בפירות הוא בחנטה מט"ו בשבט של שביעית עד ט"ו בשבט של שמינית. ובהרבה דפוסים של רמב"ם נדפס בג' ליון מדברי הש"ה שלא לטעות בכוננת הרמב"ם. וכדבריו פי' הראב"ד ור"ש על הת"כ, וע"ש תו"כ דדרש שנת שבתון, דאף אחר שביעית דשרי לעבוד בקרקע מ"מ פירותיו אסורים עד ט"ו בשבט, אבל הגר"א הגיה בת"כ ולא גרס עד ט"ו בשבט. וכן פשוט לרע"א וכפות תמרים, וכן הלכה נקטו הפוסקים כפי שטות הרמב"ם. ועי' ס' השמיטה פ"א סק"צ בשם ר"ח ברלין להתמיר כש"ה. אבל אז נדברו ח"ה ג"ד דהריבה ראשונים חר לקים על הר"ש.

ונמצא בחנטו אחר ר"ה של שמינית לפני ט"ו בשבט, אינם הפקר כפירות שביעית וחייבים בתר"מ. ומצד שני לא נקראו פירות שנה ראשונה כי הם עוד לפני ט"ו בשבט, והם פירות שביעית החייבים בתר"מ. ויש לדון אי מפריש מעשר שני או מעשר עני. והפוסקים נקטו שמפריש מעשר שני. אך דנו לענין הדין היוצא השדה שנה שנה, שא"א להפריש מפירות שנה זו על שנה אחרת, האם פירות שחנטו לפני ט"ו בשבט בשמינית, אפשר להפריש מהם על פירות שחנטו אחר ט"ו בשבט שנקראו פירות שנה ראשונה.

קוּת דיבמות. כי מי שיכול ללמוד את התורה בעמל ויגיעה, אך בזמן הזה הוא מספר בניסים, אצלו זהו רפיון ידיים מן התורה.

פעם אחרת ביאר מרן רה"י הגר"נ זצוק"ל: מהו 'שרפו ידיהם מן התורה', הרי לא אמרו חז"ל שלא ללמוד תורה.

וביאר, ודאי שלמדו תורה, אלא שהיה זה ברפיון, ולכן היה כח לעמלק לבוא ולהילחם עם ישראל.

(בנין נחום, עמ' תקסח)

ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים (יז, ח)

בגמ': שרפו ידיהם מן התורה. (סנהדרין דף ק"ו ע"א)

ביאר מרן ראש הישיבה הגאון הרב נחום פרצוביץ זצלה"ה: הכוונה היא שהיו מספרים על ניסי ה' ונפלאותיו, במקום לעסוק ביגיעה בסוגיות העמור

דברי הותינו

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי בנימין ביינוש פינקל זצוק"ל י"ח בשבט תש"ן

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי בנימין ביינוש פינקל זצוק"ל השתדל בכל כוחו להסתיר את גדלותו הן בתר"ה והן בחסדיו הרבים. מרן הרב שך זצוק"ל אמר עליו בהספדו כי הוא היה "גאון בהצנע לכת".

חתנו, מרן ראש הישיבה הגרנ"צ פינקל זצוק"ל אמר: כולם התבוננו בו, אבל אף אחד לא ראה אותו, כולם הכירו אותו אבל אף אחד לא הבין אותו.

מרן זצ"ל מיעט בדיבור, אך היה משתמש בלשונו השנונה כדי להצטנע ולהסתיר את גדלותו. כך דאג להבליט בפני תלמידי הישיבה את רבני הישיבה האחרים, הגר"ח שמואלביץ, הגר"נ פרצוביץ' ושאר ראשי הישיבה, תוך

דברי הימים

שהוא מצניע את עצמו.

סיפר חתנו הגאון רבי אהרן שרגא לר' פינסקי שליט"א: מרן רה"י זצוק"ל סיים את הש"ס עשרות פעמים ואת שישה סדרי משנה מאות פעמים. בוקר אחד בבית הכנסת, פנה אליו הגבאי ר' יצחק גלצר זצ"ל. "שלום עליך כם ר' ביינוש", אמר, "אתמול בלילה הייתה לי בעיה במשניות טהרות. אולי תוכל לעזור לי עם הפשט?"

הוא היסס לרגע ואמר, "יש לכם את המשניות עם הפירוש המקיף של... על הפשט, לא כך?"

"בוודאי, יש לנו", השיב והביא את הספר. ר' ביינוש פתח ואמר לגבאי לקרוא, כשהוא מת מרן איתו את הקטעים הקשים יותר. כשסיימו פנה אליו ר' ביינוש ואמר "עכשיו, הודות לך הבנו שנינו". ולא עלתה על דעתו של הגבאי שר' ביינוש יוכל לצטט את המשנה בעל פה... גם תוך כדי שינה, ושהוא למד את אותה משנה באותו יום או ביום שלפני.

תנצב"ה.

רפיון בעמל התורה – שורש הרע שבעולם

לכך בא שונא עליהם, לפי שאין השונא בא אלא על רפיון ידים מן התורה". מבואר שתחילת ירידתם של ישראל, שהביאה אותם לאיבוד האמונה, היה בעזיבת התורה.

והנה מלשון חז"ל "רפו ישראל ידיהם מדברי תורה" משמע, שאין הכוונה שלא עסקו בתורה כלל, אלא שנחלשו ונתעצלו בעסק התורה. וכן מבואר בדברי האור החיים (שם): "להיות שנתעצלו בתורה שנמשך לה למים ולאש, דכתיב (ירמיהו כג, כט): 'כה דברי כאש', ולא נתעסקו במלחמתה של תורה, לזה הענישם בצימאון כנגד בחינת המים, ובאש המלחמה של עמלק". הגדיר לנו האור החיים הקדוש את הנקודה העיקרית של עזיבת התורה, שהיו חסרים ב'מלחמתה של תורה'. והיינו כפשוטו, שלא עמלו לישיא וליתן האחד עם השני מתוך עיון ופלפול, שהוא מקנייני התורה כמבואר במשנה באבות (פ"ו, מ"ו). כך התחילה ירידתם הרוחנית של ישראל ממעלתם הגדולה ביציאת מצרים, וזאת כיון שנתעצלו והפסיקו ללמוד את התורה מתוך 'מלחמתה של תורה', ירדו ממדרגתם הרוחנית מטה מטה, עד שרצו לנסות את הקב"ה, ואף לא היו בטוחים שהקב"ה שוכן בקרבם.

למדנו מכאן, שמיד כאשר ישראל מתעצלים במלחמתה של תורה, ניתן הכוח לעמלק להלחם עם ישראל, ומכאן נלמד את החשיבות העצומה שיש למלחמתה של תורה ולפלפול בדברי תורה בדיבור חברים. וכבר האריכו חז"ל (תענית ז, א) בחשיבות עניין זה, ואמרו: "מה אש אינו דולק יחידי אף דברי תורה אין מתקיימין ביחידי", וכן אמרו (שם): "חרב על שונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בד בבד בתורה".

מלחמת עמלק תלויה במלחמתה של תורה

עוד כתב האוה"ח הק' (שמות יז, ט), שמטעם זה שלח משה רבינו את יהושע בן נון לבחור אנשים להילחם בעמלק: "נתחכם משה כשהכיר העוון שהוא לצד ביטול מלחמת התורה, אמר אין ראוי לצאת למלחמה אלא אלא יהושע שנאמר עליו (שמות לג, יא): 'לא ימיש מתוך האוהל' בעסק התורה, ואמר לו שיבחר כיוצא בו ובזה יתגבר עליו וכן היה". כלומר, כיון שכל כחו של עמלק הוא מחמת החולשה והעצלות בעסק התורה, ממילא רק אנשים גיבורים במלחמתה של תורה יכולים לגבור על עמלק, ולנצחו בתורתם.

והנה איתא בחז"ל (הו"ד ברש"י שם, טז): "נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם", ומבואר שהעולם יגיע לתיקונו השלם

"וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' וגו', זה אלי ואנוהו אלוהי אבי וארוממנה" (שמות יד, לא. טו, א-ב).

בני ישראל – מהשגת רוח"ק, ועד לפקפוק באמונה

בקריעת ים סוף זכו עם ישראל לראות ניסים ונפלאות עצומים ולגיי לוי שכינה שלא היה כמותו, כפי שדרשו חז"ל (מכילתא שם, ב): "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל ושאר הנביאים". לאחר ראיית הדברים הנפלאים הללו, הגיעו ליראת ה' ולאמונה אמיתית ושלמה בקב"ה ובמשה רבינו ע"ה, עד ששרתה עליהם רוח הקודש ואמרו שירה לפני הקב"ה.

והנה, מיד לאחר מכן, כאשר הגיעו כלל ישראל לרפידיים וצמאו למים, נאמר (שם יז, ב-ד): "וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה, ויאמר להם משה מה תריבון עמדי מה תנסון את ה'. ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אותי ואת בני ואת מקני בצמא. ויצעק משה אל ה' לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלונני". והדברים תמוהים מאד, היאך ירדו כלל ישראל ממדרגה כה גבוהה של אמונה אמיתית ושלמה בקב"ה ובמשה רבינו, למדרגה נמוכה כל כך עד שהתלוננו ורבו עם משה רבינו עד כדי חשש שייסקלוהו, והעמידו בניסיון את הקב"ה.

וביותר קשה להבין, מן הפסוקים משמע שאמונתם בהקב"ה התרר פפה עד כדי כך שכלל לא היו בטוחים שהקב"ה שוכן בקרבם. שנאמר (שם, ז): "ויוקרא שם המקום מסה ומריבה, על ריב בני ישראל, ועל נסר תם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין", וכפי שדרשו חז"ל (שמו"ר כו, ב) שכיון שלא היו בטוחים שהקב"ה שוכן בקרבם, בא עמלק ונלחם בהם כדי להזכירם את כל הניסים והנפלאות שעשה להם הקב"ה. ומה מאד יש לתמוה, איך התדרדרו ממדרגתם הרוחנית זמן קצר כל כך לאחר קריעת ים סוף.

שורש הירידה הרוחנית – רפיון ממלחמתה של תורה

ונראה, כי שורש ירידה קשה זו של כלל ישראל, נמצא בפרשה הערסקת בעונש הראשון שקיבלו – מלחמת עמלק. הנה נאמר שם (יז, ח): "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידיים", ודרשו חז"ל (מכילתא, שם), "אין רפידיים אלא רפיון ידים, לפי שרפו ישראל ידיהם מדברי תורה,

(בראשית ד, ז): 'לפתח חטאת רובץ'. טבעו של הזבוב לחפש פצע קטן בגוף האדם, וכשמוצאה הוא מרחיבו ומוצץ דרכו את דמו של האדם. והוסיף, שזו גם כוונת שמואל שהביא את הפסוק 'לפתח חטאת רובץ'. כלומר, היצר הרע רובץ וממתין לפתח קטן בגודל חיטה אחת, וכשמר צאו הוא מרחיבו ומצליח להחטיא את האדם.

מעשה נבין, כמה מוטל עלינו לשמור מכל משמר לבל נרפה את ידינו מעסק התורה כלל, בכדי שלא תהיה ליצר הרע ולכוחות הרע אפילו פירצה כלשהי שיוכל להיכנס דרכה. נתאר לעצמנו שהיו שולחים את אחד מהיושבים פה להילחם בעמלק, ואומרים לו שהניצחון על עמלק תלוי רק בו, הלא פשוט שכל אחד מאיתנו היה מאמץ את כל כוחותיו ומחשבותיו בכדי שיוכל להתגבר על עמלק ולהכניעו. אין זה משל בעל מא, אלא הוא אמת לאמיתה! הניצחון על עמלק ועל כל הרע שבעולם תלוי בכל אחד ואחד מלומדי התורה. ולפיכך עלינו להשקיע את כל כוחותינו, להגביר חיילים לתורה, ולהתאמץ ללמוד ללא הפסק וללא היסח הדעת.

עוד עלינו לדעת, שלא רק בדברים האסורים נפרצת חומת הקדושה וניתנת דריסת רגל לעמלק וחיילותיו. פירצה כזאת יכולה להיעשות גם בדברים המותרים על פי ההלכה אך אינם ראויים. לפני מתן תורה אומר הקב"ה לכלל ישראל: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שם יט, ו), וידועים בזה דברי הרמב"ן (ויקרא יט, ב), שמהות מצוה זו היא להימנע במידת האפשר גם מדברים מותרים, בכדי שלא להיות שקועים בתאוות העוה"ז. לולי מצוה זו יכול אדם להיות שקוע ראשו ורובו בענייני העוה"ז עד שהוא מגיע לכדי 'נבל ברשות התורה'. ומצוה זו נאמרה לעם ישראל בבחינת תנאי לקבלת התורה - אדם השקוע בענייני העוה"ז אינו יכול לקבל את התורה כדבעי, משום ששקיעות בתאוות העוה"ז היא פירצה גדולה מאד שהיצר הרע יכול להיכנס דרכה ולהוריד את האדם עד לשאול תחתית.

טבעו של האדם להסתכל על רגע ההווה בלבד

בעת שמרגישים רפיון, תוקף אותנו לפעמים ייאוש ועלולים לאבד את התקוה לשינוי. אך יש לדעת, שהסתכלות על רגע ההווה מבלי להרחיק מבט, היא חורבן גדול.

יסוד לדברים אלו מצינו בתחילת פרשתנו, הקב"ה מאריך את דרכם של כלל ישראל לארץ ישראל דרך ארץ פלישתים, משום החשש "פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה" (יג, ז). חשש זה צריך ביאור. הלא כלל ישראל השתעבדו במצרים בשעבוד איום ונורא וב ודאי בכל אותם השנים היו יושבים ומצפים שתבוא גאולתם ויוציאם הקב"ה ממצרים. מה מקום יש לחשש שיעדיפו לחזור למצרים, לעבדות ושעבוד, בגלל מלחמה עם פלישתים. הלא עוסקים אנו ב'דור דעה' ולא באנשים חסרי דעת שאינם מבינים את אשר עומד לפניהם.

למדנו מכאן, כי טבעו של האדם הוא להסתכל על רגע ההווה בלבד מבלי לחשוב על משמעות מעשיו. ידע הקב"ה שבראותם את הפלשתים נלחמים אתם, היו מבקשים לשוב למצרים מבלי לחשב את אשר עומד להיות מחמת מעשיהם. אכן מוטל על האדם לצאת ממבט מצומצם זה ולחשוב גם על העתיד להיות כתוצאה ממעשיו. ואם נתן בונן נראה, שזוהי מעלת חכמי הדור אשר דעתם היא 'דעת תורה'. שכן אדם היושב ועמל בתורה בכל כוחותיו, מתרגל להתבונן בכל עניין במבט מעמיק יותר ורחב יותר, תוך שהוא נותן אל ליבו לראות היטב את תוצאות מעשיו. זכורני מהנהגתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, שכל התלמידים הרגישו את מבטו העמוק והרחב בכל דבר ודבר. וכך היה נותן את הרגשה לכל מי ששוחח עמו הן בלימוד והן בקבלת עצה, כל נידון ונידון היה בהתבוננות ומחשבה בלי

רק לאחר שימחה שמו של עמלק, ועל פי מה שנתבאר שכוח עמלק גובר רק אם כלל ישראל נחלשים ומתעצלים בעסק התורה, נמצא, שתיקון העולם וגילוי כבוד ה' תלויים במלחמתה של תורה. וממילא מוטלת עלינו אחריות רבה, להתחזק ביתר שאת בעסק התורה, בדיבוק חברים, ובמלחמתה של תורה.

רפיון בעמל התורה - שורש כל הרע והצרות שיש

בעולם

עלינו לדעת, שעמלק הוא השורש של כל הרע וכל הצרות שיש בערלם, וכשם שהרפיון והעצלנות בדברי התורה נתנו כוח לעמלק להילחם בעם ישראל, כך בכל דור ודור הם נותנים כוח להתגברות כל הרע שב עולם. וכשם שבמלחמת עמלק האפשרות היחידה להתגבר על עמלק הייתה ע"י עמלי התורה שעוסקים במלחמתה של תורה, כך בכל דור ודור האפשרות להתגבר על כל הצרות תלויה רק בעמלי התורה. אמנם גם בזה יש תנאי, שלימוד התורה יהיה בהתמדה גדולה, ללא הפסק וללא היסח הדעת. וכפי שמצינו ביהושע, שנאמר בו (שם): "לא ימיש מתוך האהל".

זהו הטעם, שכאשר הקב"ה ציוה את יהושע להכניס את עם ישראל לארץ ישראל ולהילחם ביושבי הארץ, אמר לו הקב"ה (יהושע א, ח): "לא ימוש ספר התורה הזה מפידך, והגית בו יומם ולילה, למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל". הכוח להתגבר על אויבי ישראל ולנצחם, הוא אך ורק על ידי "והגית בו יומם ולילה" - עסק התורה ללא הפסק וללא היסח הדעת.

בחפץ חיים על התורה (שם יז, ט) הוכיח יסוד זה, שהכח היחיד לעמוד כנגד הרע ולנצחו הוא אך ורק ע"י עמל התורה. וזאת, ממה שנאמר במלחמת עמלק (שם יז, יא): "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק". יש לדייק בלשון הפסוק, נאמר "כאשר ירים" "וכאשר יניח" בלשון עתיד, ולא "כאשר הרים" "וכאשר הניח" בלשון עבר. בהכרח, שבא הכתוב ללמדנו שכוח עמל התורה אינו מועיל רק בזמן מלחמת עמלק על ידי עמלי התורה כיהושע בן נון, אלא גם בכל דור ודור, כאשר רח"ל יקומו על עם ישראל אויבים ומ קטרגים, הכוח היחיד שיכול לעמוד מולם ולנצחם הוא תוספת חיזוק בעמל התורה.

לצערנו הרב, גם בדורות האחרונים רואים את התגברות כוח הרע בעולם - כוחו של עמלק, ואין זאת אלא משום שרפו ידיהם של עמלי התורה, ולפיכך חובה גדולה מוטלת עלינו להתחזק ביתר שאת וביתר עוז בעמל התורה, שרק על ידו נוכל להתגבר על הרע ולהכניעו. תביעה זו מוטלת במיוחד על ציבור בני התורה שזכו לשבת באהלה של תורה, שבכוחם לקיים בעצמם את הנאמר על יהושע "לא ימיש מתוך האהל".

יצר הרע דומה לזבוב המזיק דרך פירצה קטנה

לדאבוני הרב שמעתי השבוע כמה פעמים, שאף שלומדים בישיבה בהתמדה, מכל מקום יש בזה קצת רפיון. עלינו לדעת, כי חובה עלינו לעמוד בניסיון זה. כוחו של עמלק הוא למצוא חור קטן ולהרחיבו, ולפיכך די במעט רפיון, ויצר הרע מוצא מקום להיכנס בין החרכים ולהחריב את הכל.

הילקוט שמעוני בפרשתנו כותב (רמז רסב), שעמלק דומה לזבוב הלהוט אחרי המכה ומוצץ את דם האדם. ביאר זאת הכלי יקר (שם יז, ח) על פי דברי הגמרא בברכות (סא, א): "אמר רב יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב, שנאמר (קהלת י, א): 'זבובי מוות יבאיש יביע שמן רוקח'. ושמואל אמר כמין חיטה הוא דומה שנאמר

מרן זצוק"ל סיים את דבריו בדברים אלו:

התבאר לעיל מדברי חז"ל, שהיצר הרע דומה לזבוב שמחכה לפיר צה קטנה בגוף האדם על מנת למצוץ דרכה את דמו של האדם, ואף בדברים המותרים בבחינת 'נבל ברשות התורה', במה דברים אמורים, לאחרונה נפתחו בקירבת הישיבה חנויות של זלילה וסביאה. ואף שיש להם כשרות על האוכל, מכל מקום להיכנס לשם הוא בבחינת 'זולל וסובא', עד שהייתי אומר שעליהם לתלות בכניסה לחנות שלט שער ליו כתוב 'בית הזוללות', ובפרט שהם נפתחו בתוך הארבע אמות של הישיבה! משהו אמר לי בבדיחות הדעת, כי צריך לשים גג אחד על כל שכונת 'בית ישראל' ולקרוא לזה 'בית מיר'. לצערי הרב זה אין זה מיל תא דבדיחותא כלל, יצר הרע נלחם בכל כוחותיו על מנת להרפות את ידי הבחורים ממלחמתה של תורה, וכיון שכבר לומדים בישיבה ועמד לים בתורה, מיד מביאים מול הישיבה את כל תאוות העולם הזה, ולא זו בלבד אלא אף מהגרועים בתאוות העולם הזה, כאילו אנו נמצאים ב'שוק הכרמל'. עלינו לדעת, כי בחור שנכנס למקום כזה הוא בבחינת 'טובל ושרץ בידו'! כשכתבה התורה 'קדושים תהיו' אין זה עניין ל'בעלי מדרגה' בלבד, אלא הוא חיוב גמור לכל אחד ואחד! ויש לפרסם זאת בכל בנייני הישיבה, שלא ימשך חלילה חילול ה' הגדול הזה. אני מחפש את נוסח הדברים על מנת להשמיע את חומרת איסור זה, אם אומר שאני מקפיד על כל מי שקונה שם, תעלה התמיהה, מי אני שאקפיד, ואיך אפשר כלל להקפיד על בני תורה. ואם אומר שהוא איסור חמור, תעלה התמיהה, מי אני שאומר מה איסור ומה מותר. אולם פשוט לכל בר דעת שאין הדבר תלוי אלא בכך! אי אפשר להרשות שיהיו דברים כה חמורים, וצריך לדאוג שלא יהיו כאלו מקומות בסביבותינו. אם לא יכנסו לקנות אצלם ולא יחזקו את ידיהם, הקב"ה יתן שפע ברכה והצלחה ומקומות אלו יסגרו. כלל ישראל זקוקים להרבה רחמי שמים מרובים, לא מכבר נפטרה הרבנית חזן מאופקים, כמו כן היה אברך צעיר שנפטר, מי אשם בכל הדברים הללו אם לא אנחנו? אם חלילה יש פירצה קטנה, יש לכח הרע מהיכן להיכנס. אם חלילה יש רפיון ידים בעסק התורה, יש לעמלק כוח לבא ולהילחם. אולם אם נתחזק בעמל התורה נוכל להתגבר על כל הצרות שבעולם. נתחזק כולנו במלחמתה של תורה, וה' ירחם עלינו וישלח לנו את משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

סוף. זוהי טבעה של למדנות שהיא פוקחת את עיני האדם לבל יראה את העניין מזווית אחת בלבד, אלא מכל היבטיו.

כשישראל מסתכלים כלפי מעלה מיד מתגברין

שנינו במשנה (ר"ה כט, א): "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו', וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לא ביהם שבשמים היו מתגברים, ואם לאו היו נופלים".

המהרש"א (שם) ביאר, ש'מסתכלין כלפי מעלה' היינו שכווננו את ליבם לשמים. ואף שדברי המהרש"א הם דברי המשנה כפשוטה, מכל מקום יש לדייק מדוע נקטה המשנה מסתכלין – לשון הסתכלות, ואולי ניתן לומר שכוונת המשנה ללמדנו את מה שנתבאר לעיל, שהאדם לא יצמצם את מבטו על רגע ההווה, אלא יסתכל למעלה – על העתיד להיות כתוצאה ממעשיו.

עלינו לזכור, כי לכל אדם ישנם תקופות של ירידה רוחנית שיכולה להכניסו לייאוש, אולם היודע להסתכל במבט רחוק יותר, מבין שביכולתו לצאת מהמצב שבו הוא נמצא. לא זו בלבד שאינו נופל בייאוש, אלא הוא הולך ומתחזק. אך אדם שאינו יודע להסתכל במבט רחוק אלא מסתכל על הקורה אותו בהווה בלבד, מושפע מכל ירידה לרעה, ונופל לייאוש. אדם זה אינו עומד יציב על שתי רגליו, ואין לו את הכרחות להתמודד עם מצבים כאלו.

תפקידו של כל בן תורה הוא להביט לפניו ולהתחזק, ולא להתפעל מניסיונות וקשיים. כל אותם צרות ומצבים קשים שבעולם, הם תולדת הרפיון בעסק התורה, ורק חיזוק בעמל התורה הוא שימנע אותם. לפיכך אין כל תירוץ לרפיון בעסק התורה. מוטל על כל בן תורה בחובה כפולה ומכופלת, להתחזק בהתמדה, ביגיעה ובדיבוק חברים. אין כל סיבה לא לבוא לסדר בזמן, ואין כל סיבה שלא ללמוד בהתמדה. דברים אלו אינם טובת הכלל בלבד, אלא טובת כל אחד ואחד. אם חלילה לא נתחזק בכל הדברים הללו, המצב מסוכן ביותר בכל המובנים.

בשבוע הבא אנחנו מתחילים את סוגיית 'שטרות' במסכת כתובות (יח, ב), זו התחלה חדשה שצריכה התגברות מיוחדת. סוגיא זו עמרקה מאד ויש בה הרבה יסודות חשובים, ואפשר לצאת ממנה למדנים גדולים ביותר. ניכנס בעזרת ה' לסוגיא זו עם כל הכוחות, בהתמדה עצומה ובשמירת הזמנים בדקדוק. אנא ידידי וחברי התחזקו בתורה!

Tamar's Legacy Splits the Yam Suf

Harav Hagaon Meir Tzvi Shpitzer shlita

Dovid Hamelech says, in *Tehillim*, that at the time that we went out of Mitzrayim, Shevet Yehudah experienced its finest hour: **בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל** **בְּיְהוּדָה יְהוּדָה לְקַדְּשׁוֹ** **בְּמִצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מְעֵם לְעֹז.** *הִיְתָה יְהוּדָה לְקַדְּשׁוֹ*. What was this holiness? Rashi explains, based on the Gemara, that Nachshon ben Aminadav jumped into the Yam Suf, demonstrating incredible *emunah* in Hakadosh Baruch Hu and readiness to follow Hashem's instructions precisely, with *mesirus nefesh*.

The *meforshim* note that Yehudah and Nachshon are both *lashon zachar*, so the *passuk* should seemingly have said: **הִיְתָה יְהוּדָה לְקַדְּשׁוֹ**. Why the use of feminine, *הִיְתָה*? The Nesivos, in his *Maaseh Nissim* commentary, explains that Nachshon did not achieve this level purely of his own accord. It was his education that gave him this ability. This education traced back to his great-grandmother, Tamar, who was prepared to be thrown into the fire, if that was the will of Hashem, as the *passuk* says: **וְהָיָא מוֹצֵאת וְהָיָא** **וְהָיָא מוֹצֵאת וְהָיָא**. This was the *chinuch* she gave over to her children, this was the education that was passed down through the generations, and this was the way Nachshon was brought up. That's why he was able to reach the *madreigah* he did. The wording **וְהָיָא מוֹצֵאת וְהָיָא** conveys that the holiness, the finest hour of Yehudah, was the result of *הִיְתָה*, the *chinuch* of Tamar.

All for the Children

Shlomo Hamelech says, in *Shir Hashirim*: **אִם לֹא תִדְעִי לֵךְ הִנֵּפֶה בְּנָשִׁים צְאִי** **אִם לֹא תִדְעִי לֵךְ הִנֵּפֶה בְּנָשִׁים צְאִי**. *The Shevet Sofer* explains that if Klal Yisrael themselves are not worthy through their own merits, if their mitzvah observance is not perfect, then **אִם לֹא תִדְעִי לֵךְ הִנֵּפֶה בְּנָשִׁים צְאִי** — go see what they do for their children. See their *mesirus nefesh* for their children, the effort they invest into the education of their children. That demonstrates what Klal Yisrael is truly about.

We understand that our children are the *tachlis* of the entire world, the *tachlis* of our lives, and we daven *vezakeini*, that Hakadosh Baruch Hu

should give us children who light up the entire world. With this attitude, a person puts in every effort into the education of his children.

The Gemara (*Shabbos* 119) cites the *passuk*: **אַל תִּגְעוּ בְּמִשְׁחֵי אֵם** — do not touch my anointed ones — and asks: Who are Hakadosh Baruch Hu's anointed ones? These are the *tinokos shel beis rabban*. Do not dare touch our holy children. This is the importance Klal Yisrael attaches to educating our children to the highest level of *kedushah* and *taharah*.

In this week's *haftarah* we read the story of Devorah, who declares, in her *shirah*: **עַד שִׁקְמַתִּי דְּבוּרָה שִׁקְמַתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל**. Klal Yisrael was suffering at the hands of its oppressors, until an incredible, courageous mother arose. Devorah was a *neviah*, a *shofetess*, a leader who directed Klal Yisrael in their battles and saved them. Surely we can find a more apt description of her than "mother"!

Actually, says R' Moshe Shmuel Shapiro, the highest *madreigah* is to be an *eim b'Yisrael*. Devorah didn't attribute her success against Sisra to any of her great achievements, rather because she is a mother who educates Klal Yisrael. That is the highest title we can aspire to.

Regarding the words: **וְנִשְׂמַתִּי מִנֵּרְתָּה זָהָב טָהוֹר**, the *Yalkut*, on *Tzefaniah*, says that the menorah that lights up the world must be of pure gold in every detail, including the *perachim*, these are the *tinokos shel beis rabban*. These are the *perachim*, the flowers, which beautify the menorah. Their *chinuch* must be absolutely pure and perfect, so that they can be brought up to serve as the menorah that lights up the whole world.

Rabbeinu Yonah, in *Shaarei Teshuvah*, explains that the *passuk*: **וְאִישׁ לְפִי** **וְאִישׁ לְפִי** conveys that if you want to know what a person really is, see whom he praises. Children pick up our values by the way we speak and which people we look up to. The *Orchos Tzaddikim* says that if a person talks all day about food, then the impression his children are going to get is that that's what's important in life. Similarly, the *Sefer Chassidim* explains that

the *passuk*: היא שיהיה כל היום היא שיהיה — we have to be involved and engaged in their education all the time. Every one of us wants health, happiness, prosperity and all the *berachos*, and regarding the *passuk*: בְּכָרִי בְּכָרִי בְּכָרִי, the *Chasam Sofer* explains that Hakadosh Baruch Hu grants us good according to the amount we invest in the education of our children: בְּכָרִי בְּכָרִי.

In 1960, R' Elya Lopian attended the wedding of his grandson, Hagaon R' Avraham Gurwitz Shlita, in Gateshead, and he related a *vort* he had heard over sixty years earlier from the Alter of Kelm. We say in davening: וְהַסֵּר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ, asking Hashem to remove the Satan from in front of us and from behind us. The Alter of Kelm explained that the Satan tries at all times to influence our children — sometimes right in front of the parent's nose, and sometimes when the parent's back is turned, or when he's not there to see. Therefore, we beseech Hashem that the Satan should not affect our children, whether in ways that we can see or in ways that we cannot see. The Satan should not be able to get his hands on our children. אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיחֵי.

Planting for Success

Shlomo Hamelech says, in the name of Klal Yisrael: אֲנִי חֲבַצְלֵת הַשָּׁרוֹן — I, Klal Yisrael, am the flower of the Sharon, the beautiful rose of the valleys. The Vilna Gaon explains that both the *chavatzeles* and a *shoshanah* grow from the same seed. If you plant the seed at the wrong place, at the top of the mountain, then most of the nourishing rain water drains away to the valley. Also, the wind will batter it, and if it manages to grow at all, then the sun will beat down on it and burn it, and nothing beautiful will grow. But if you plant that same seed in the valley, where it is nurtured by all the water rolling down the mountain, and the sun and

wind can't harm it, and where it has rich soil to grow in, then it will grow the most beautiful rose, *shoshanas ha'amakim*.

These two options apply to every one of our children: If he is planted at the top of the mountain, all that will grow will be a *chavatzeles*. Our life goal is that each of our children should be a *shoshanas ha'amakim*. How much effort do we need to invest, as parents, so that our children should grow up protected, in the *amakim*. If we are able to bring up our children like that, then we will see the beauty of the roses they grow into, just as Tamar invested the effort and merited that Krias Yam Suf came about in her *zechus*: הַיְתֵרָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ.

The *mashgiach* R' Yerucham explained the *passuk*: ה' שְׁתוּלִים בְּבַיִת ה' בְּחֻצוֹת אֶלְקֵינוּ פְּרִיחוּ to mean that the saplings, our children, start to grow in our houses, and then they go on to blossom and flower around the world. Every good tree starts off in a nursery, where it is sheltered from the elements and given good, rich compost in which to flourish. If a child grows well in the nursery that is our home, then we can hope that בְּחֻצוֹת אֶלְקֵינוּ פְּרִיחוּ.

The Sar Shalom of Belz said that before the *geulah*, the *nisyonos* surrounding the *chinuch* of children will be as great as the *nisyonos* of the Akeidah, meaning that the degree of *mesirus nefesh* necessary to bring up children will be the same as that demanded of Avraham Avinu at the Akeidah. Let us strengthen ourselves in these difficult times and live by the motto of אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיחֵי — let nobody lay hands on the precious, holy children of Klal Yisrael. Hakadosh Baruch Hu should bless all of us with good in every facet of life, in the *zechus* of what we're doing for our children, and may He protect our children both when they are in our sight and when they are out of our sight. We should be *zocheh* to see in every one of our children a *shoshanas ha'amakim*, the beautiful flower that grows in our homes.

Yeshivas Mir Yerushalayim gratefully
acknowledges the support and friendship of
the Harry H. Beren Family Foundation (Z.B.)
and Harry H. Beren Family Foundation (D.I.B.),
thereby perpetuating their legacy of
Limud and Harbotzas Hatorah.